

навчальним планом безпосередньо в навчальному закладі та має можливість звести до мінімуму помилковість професійного самовизначення.

Запропонована модель відрізняється від інших своєю гнучкістю (зміна профільних предметів протягом навчального року), демократичністю (відмова від «селекції» учнів), реальною індивідуалізацією (індивідуальний вибір профільних предметів) та є прикладом оптимального підходу до забезпечення якісної освіти випускника ЗНЗ.

Слід зазначити, що оптимізована в деякому відношенні педагогічна система вже не буде оптимальною через деякий час: зміна умов, поява нових факторів порушать встановлену рівновагу й все доведеться починати спочатку. В цьому й полягає одвічне протиріччя педагогічного процесу, з якого народжується рушійна сила його прогресу [8].

ЛІТЕРАТУРА:

1. Подласьїй И.П. Педагогика учебник 2-е издание, дополненное - М.: ЮРАЙТ высшее образование.2010.- 168 с.
2. Бабанский Ю.К. Оптимизация процесса обучения. – М. 1977. - 60 с.
3. Концепція профільного навчання у старшій школі, затверджена наказом МОН України №854 11.09.2009
4. Петрошук Н. Профільне навчання в школах Києва/Директор школи.-2011.-№18(642).- 8 с.
5. Концепція профільного навчання у старшій школі, затверджена наказом МОН України №854 11.09.2009.
6. Соціологічне дослідження «Система освіти в оцінках громадян України»// www.ukrdefi.com/derzhinfo/8.dok//-2007.-с.215-218
7. Запрудский М.И.//Кіраване у аудукації// - 2006.-№2- 38-43 с.
8. Подласьїй И.П. Педагогика учебник 2-е издание.-М.: ЮРАЙТ высшее образование.2010.- 134 с.

УДК 378.047.33

Нейжпапа Л.С.

СТАН СФОРМОВАНOSTI ПРОФЕСІЙНОГО САМОВИЗНАЧЕННЯ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ НА ПОЧАТКОВОМУ ЕТАПІ НАВЧАННЯ У ВНЗ

Анотація

В статті представлені результати дослідження професійного самоопределення студентів першого курсу спеціальності «Соціальна педагогіка».

Важливою рисою сучасної освіти є її спрямованість на підготовку спеціалістів, здатних не стільки адаптуватися до існуючих умов, скільки бути спроможними здійснювати свої завдання відповідно до соціальних змін. Саме тому все більшої актуальності набуває забезпечення якості професійної підготовки майбутніх соціальних педагогів в умовах університетської освіти, що вимагає узагальнення існуючого досвіду та визначення можливостей фахової освіти в контексті професійного самовизначення майбутнього соціального педагога.

У контексті нашого дослідження значний інтерес становлять висновки В. Бочарової, Л. Міщик, В. Поліщук, В.Сластьоніна, які пов'язують проблему професійного становлення майбутнього соціального педагога із формуванням у випускника соціально-професійної орієнтації, розглядаючи останню як характеристику об'єктивної диспозиції до даної діяльності. На думку цих вчених, успішне вирішення завдань професійної підготовки соціально-педагогічних кадрів знаходиться у прямій залежності не тільки від орієнтації студентів на професію, але й від залучення їх до професійної діяльності.

Важливим для нашого дослідження є робота російської вченої Ю. Єгорової, яка вивчала процес підготовки студентів до самовизначення в спеціалізації професійної діяльності соціального педагога. Вона зазначає, що «самовизначення майбутніх соціальних педагогів в спеціалізації їх діяльності - це процес і результат вибору студентами напряму діяльності на основі сукупності загальних і спеціальних знань, умінь і досвіду особистості» [1, с. 23]. Центральним стрижнем самовизначення є внутрішня готовність самостійно і усвідомлено реалізувати перспективи свого професійного і особистісного розвитку. Як суб'єкт самовизначення, студент здійснює самоосвіту, самопізнання і самореалізацію в діяльності, значущій для професійного майбутнього. Ефективність підготовки студентів до самовизначення в спеціалізації соціального педагога залежить від загальноосвітньої, психолого-педагогічної і наочно-профільної підготовки їх до самовизначення. Як бачимо в ході даного дослідження студенти визначаються із сферою соціально-педагогічної діяльності, в якій в майбутньому планують працювати.

Незважаючи на те, що дані дослідження здійснили вагомий внесок в розробку проблеми професійної підготовки соціальних педагогів, слід зазначити, що питання професійного самовизначення майбутніх соціальних педагогів в системі навчально-виховної роботи університету не було окремою темою дослідження.

У контексті розв'язання завдань нашого дослідження, ми провели опитування серед студентів першого курсу з метою виявлення особливостей професійного самовизначення майбутніх соціальних педагогів. Даний експеримент ми проводили серед студентів саме першого курсу, адже першокурсники характеризуються невизначеністю мотивації вибору професії, недостатньою підготовленістю до неї, несформованим захопленням обраною професією.

Звернемось до аналізу результатів анкетування. Професійне самовизначення майбутніх соціальних педагогів відбувається в процесі їх професійного становлення. Першим на цьому шляху є етап усвідомленого вибору професії. Від успішності його проходження залежить подальше професійне самовизначення майбутніх фахівців. Обираючи майбутню професію 199 першокурсників (71,84%) зазначили, що вони дізнавались про вимоги даного виду діяльності, але ця інформація була поверхова, переважно із буклетів, і не розкривала повністю особливості майбутньої професії. 78 студентів (28,16%) взагалі не дізнавались про

професію соціального педагога, їх вибір був випадковим. Але все ж таки 257 студентів першого курсу (92,78%) відмітили, що вони задоволені тим, що вступили до даного вищого навчального закладу.

Згідно досліджень Є. Клімова основними факторами, які впливають на професійний вибір є позиція старших, сім'ї; позиція ровесників; позиція шкільного педагогічного колективу; особистісні професійні та життєві плани; здібності та їхні виявлення; прагнення суспільного визнання; інформованість про ту чи іншу професійну діяльність; схильності [с. 56]. Аналіз анкет дозволив нам визначити, хто та що найбільше вплинув на вибір старшокласниками професії соціального педагога: 148 студентів (53,43%) зазначили, що найбільше на їх вибір вплинули поради батьків, 75 студентів (27,08%) - поради друзів, товаришів, 37 студентів (13,36%) - засоби масової інформації, 35 студентів (12,64%) - поради знайомих, 35 студентів (12,64%) зазначили, що це був самостійний вибір, 19 студентів (6,86%) - поради вчителів, психологів. Нами визначено, що головним фактором впливу на вибір професії абітурієнтів є поради батьків та друзів.

Одним із критеріїв професійного самовизначення є інтерес до майбутньої професії з урахуванням його місця в системі мотивів. Необхідною ознакою інтересу до майбутньої професії є стійке позитивне емоційне ставлення особистості до професійної діяльності. Професійний інтерес найчастіше визначають мотиви, оскільки вони характеризують ставлення людини до праці взагалі і до конкретної професійної діяльності зокрема. Мотивація професійного самовизначення саме в юнацькому віці є тією домінуючою розвинутою особистістю, яка визначає спрямованість майбутнього соціального педагога, його ставлення до суспільства, праці, себе як суб'єкта майбутньої професійної діяльності.

Серед запропонованих мотивів респонденти вибирали ті, які є найбільш важливими для них. Студенти могли обирати декілька мотивів. Аналіз анкет дозволив нам визначити мотиви вибору студентами професії соціального педагога. Результати нами узагальнено та подано в табличному вигляді (див. Табл. 1)

Таблиця 1

Мотиви вступу майбутніх соціальних педагогів в системі навчально-виховної роботи університету

№	Мотиви		%
1.	Цікава та змістовна робота	176	63,54%
2.	Ця професія корисна для суспільства	171	61,73%
3.	Відповідає здібностям і можливостями	134	48,38%
4.	Простіше вступити на цю спеціальність	69	24,91%
5.	Легше знайти роботу	28	10,11%
6.	Престижна професія	21	7,58%
7.	Хороша заробітна плата	0	0

Нами визначено, що пріоритетними мотивами вибору професії соціального педагога є суспільні і особистісні мотиви, що є позитивним підґрунтям для формування творчої особистості майбутнього фахівця.

На нашу думку, ефективність процесу професійного самовизначення майбутнього соціального педагога значною мірою залежить від внутрішньої позиції, прагнення стати соціальним педагогом, ставлення студента до соціально-педагогічної діяльності, усвідомлення правильності обраної професії, задоволення зробленим вибором. Більшість абітурієнтів під час вступу до вищого навчального закладу були недостатньо поінформовані про свою майбутню професію, тому по закінченню першого семестру навчання, отримавши певні теоретичні та практичні знання, студенти відмічають, що їхні уявлення про професію соціального педагога змінилися (частково змінилися - 170 студентів (61,38%), не змінилися 55 студентів (19,86%), кардинально змінилися 52 студенти (18,77%). Аналіз анкет дозволив нам визначити характеристику даних змін. Так 106 студентів (38,27%) зазначили, що хочуть й надалі здобувати спеціальність «Соціальна педагогіка», хоча їхні уявлення про цю професію суттєво змінилися, 99 студентів (35,74%) вважають, що вірно обрали майбутню професію і вступили на потрібну спеціальність, 51 студент (18,41%) ще не знають чи хочуть займатись соціально-педагогічною діяльністю, 12 студентів (4,34%) не визначилися, оскільки недостатньо поінформовані про дану професію, 9 студентів (3,25%) зрозуміли, що не вірно обрали спеціальність. Як свідчать дані анкет, задоволеність студентів обраною професією носить суперечливий характер: є студенти, які впевнені у правильності вибору спеціальності, не мають бажання змінювати професію у майбутньому, інші не впевнені в подальшому своєму професійному самовизначенні.

У процесі професійного самовизначення успіх дій майбутнього соціального педагога суттєво залежить від його власної активності, від сформованості суб'єктивної позиції. Саме ця позиція і пов'язаний з нею досвід дає можливість студентам цілеспрямовано, свідомо, активно і вміло здійснювати підготовку до майбутньої професії. Іншими словами, активність студента у професійному самовизначенні визначається тим, наскільки мобільно він включається в навчальну та виховну роботу у вищому навчальному закладі та поза ним. В ході опитування ми виявили, що 190 респондентів (68,59%) брали участь у різних формах суспільно-корисної, професійно-спрямованої діяльності. Але разом з тим, 107 (38,63%) студентів першого курсу зазначили, що жодні форми не вплинули на їх професійне самовизначення, що може свідчити, на нашу думку, про низький рівень професійного самовизначення. Слід відмітити, 25 першокурсників (9,03%) займаються волонтерською діяльністю, що свідчить про активну професійну позицію майбутніх фахівців.

В ході теоретичного дослідження ми з'ясували, що одним із показників професійного самовизначення майбутніх соціальних педагогів є інтерес до професійно орієнтованих дисциплін. Проаналізувавши анкетні дані, ми виявили, які навчальні курси, на думку самих студентів, сприяють розвитку їх професійного самовизначення. Результати аналізу отриманих даних можна простежити на рис. 1:

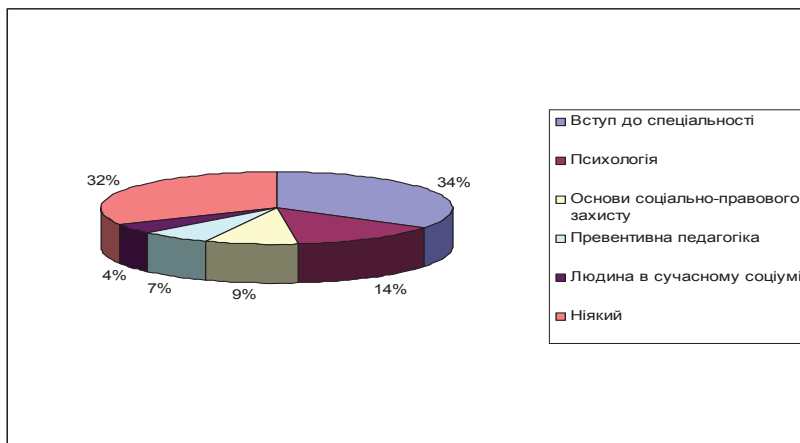

Рис. 1. Навчальні курси, які сприяють професійному самовизначенню майбутніх соціальних педагогів в системі навчально-виховної роботи університету

Нами визначено, що найбільш професійно направленим, на думку студентів, є курс «Вступ до спеціальності». Слід зазначити, що 90 студентів (32,49%) не відмітили ніякого навчального курсу. Можливо це пов'язано з тим, що дані респонденти не достатньо добре вивчали дані дисципліни, щоб вони вплинули на їх професійне самовизначення або зміст цих курсів не повністю відображає професійні орієнтовані потреби студентів.

Аналіз анкетних даних дозволив нам визначити хто в більшій мірі впливає на професійне самовизначення першокурсників в стінах університету. Студенти вважають, що їм допомагають у професійному самовизначенні викладачі – 113 студентів (40,8%), одногрупники 92 студенти (33,21%), студенти зі старших курсів – 45 студентів (16,25%), куратор – 32 студенти (11,56%), працівники деканату – 18 студентів (6,5%), ніхто – 8 студентів (2,88%). Нами визначено, що вагомий вплив на професійне самовизначення здійснюють викладачі. На жаль, лише четверту позицію в цьому рейтингу займають куратори, які, на нашу думку, повинні здійснювати вагомий вплив на професійне самовизначення першокурсників.

В кінці анкети ми попросили майбутніх соціальних педагогів визначити, які форми роботи повинні проводитись у вищому навчальному закладі, з метою покращення рівня професійного самовизначення (питання було відкрите). Першокурсники запропонували такі види робіт: збільшення практики, волонтерська робота, ґрунтовні консультації при вступі, покращити взаємодію викладачів і студентів, залучення до різних соціально-виховних заходів, екскурсії в майбутні місця роботи, працевлаштування, зустрічі з працівниками соціальної сфери, тренінгові роботи.

Таким чином серед основних проблем професійного самовизначення майбутніх соціальних педагогів ми виявили: поверховий рівень інформованості про свою майбутню професію, вагомий вплив на прийняття рішення про вибір професії інших осіб, зміна уявлень та ставлень до майбутнього фаху, середній рівень активності студентів у різних формах роботи в університеті, недостатність форм роботи по професійному самовизначенню, наявність студентів, які не займаються своїм професійним розвитком, недостатнє відображення професійні орієнтовані потреб студентів у змісті фахових дисциплін, неналагоджена робота куратора по професійному самовизначенню першокурсників, нестійка професійна позиція студентів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Егорова Ю.Н. *Профессиональное самоопределение социального педагога: теория и практика: монография.* – Оренбург: Изд-во ОГПУ, 2006. -136 с.
2. Климов Е.А. *Психология профессионального самоопределения.* - Ростов н/Д.: Феникс. - 1996. - 391 с.

Наконецний І. Ю.

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ОСОБИСТОСТІ ТРЕНЕРА З ПІДЛІТКАМИ У НАВЧАЛЬНО-ТРЕНУВАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ З БОЙОВИХ МИСТЕЦТВ

Аннотация. Проанализированы боевые искусства и учебно-тренировочный процесс с панкратиону. Определены основные пути взаимосвязи саморегулирования поведения с тренировочными занятиями в спортивной деятельности. Проведенный эксперимент с подростками 12-13, 14-15 лет, которые являются участниками секции панкратиону, для установления взаимосвязи личности тренера с подростками в учебно-тренировочном процессе по боевым искусствам.

Ключевые слова: боевые искусства, эксперимент, саморегулирование, тренер.

Постановка проблем. У останні десятиліття фахівцями суміжних наук та психологами спорту особлива увага приділяється розробці технологій психологічної підготовки висококваліфікованих спортсменів, створенню спеціальних психотренінгів для підвищення результативності у спорті вищих досягнень. Навчально-тренувальний процес з будь-якого виду спорту займає важливе місце в загальному розвитку підлітка та здійснює безпосереднє зміцнення організму протягом життя. Зокрема, заняття панкратионом, як видом бойового мистецтва складається з вивчення ударної техніки руками та ногами, кидків у стійці, ударів, больових, задушливих прийомів в партері. Характеризуючи бойові мистецтва необхідно відзначати особливий стан підлітка, який знаходиться в процесі формування на основі результату співвідношення власних потреб та можливостей із предметом спортивної діяльності. Підготовка спортсменів основним чином зосереджується на технічних та фізичних навантаженнях, тим самим віддаляючи психологічну підготовку на другорядний план.